

1. nodarbība: Žurnālistikas pamatprincipi

(viena akadēmiskā stunda)

Kritiskā domāšana

Problēmu risināšana

Digitālā un mediju kompetence

Saziņa un sadarbība

Līdzdalība

Mācīšanās mācīties

Sociālā un pilsoniskā kompetence

Mācību mērķis: Pilnveidot zināšanas par žurnālistiku un tās lomu demokrātiskā sabiedrībā, sekmējot spēju formulēt viedokli par medijos publicēto informāciju un tās atbilstību ētikas pamatprincipiem.

Mācību uzdevumi:

- iezīmēt atšķirības starp kvalitatīvu un nekvalitatīvu žurnālistiku;
- skaidrot kritiskas mediju vērtēšanas nozīmību;
- sekmēt mediju satura vērtēšanas izpratni, izmantojot jaunās zināšanas;
- veicināt mediju satura atbildīgu lietošanu un veidošanu.

Jēdzieni: žurnālistika; kvalitatīva žurnālistika; objektivitāte; precizitāte; neitralitāte; mirkļbirkas.

Mācību stundas plāns

Tēmas pieteikums

Skolotājs piesaka tēmu un iepazīstina ar “vieslektori” Ritu Rudušu.

Rita Ruduša ir Baltijas Mediju izcilības centra vadītāja un publiciste. Viņa ir pieredzējusi žurnāliste un karjeru sāka 20.gadsimta deviņdesmito gadu sākumā Latvijas Radio. Rita pēc neatkarības atjaunošanas bija viena no pirmajiem Latvijas korespondentiem Maskavā un publicēja rakstus laikrakstā "Diena". Vairākus gadus strādāja Prāgā, “Radio Brīvā Eiropa” latviešu redakcijā. Strādājusi gan drukātajos, gan raidošajos medijos, bijusi sabiedriskās politikas portāla politika.lv galvenā redaktore un satura redaktore Latvijas Televīzijā.

Uzdevums: Pirms “INTRO” klipa nospēlēšanas skolotājs lūdz skolēnus izveidot stāstījumu par vieslektori (izmantojot mirkļbirkas).

Tiek spēlēts klips;

Pēc klipa: ko jūs sapratāt no klipā redzētajām mirkļbirkām (videoklipā izmantotie titri)?

Vai informācija ir pietiekama, lai izprastu, par ko tiks stāstīts?

Skolotājs apkopo informāciju par vieslektori un piesaka videolekciju.

Uzdevums pirms videolekcijas:

1. grupa: Kādi ir žurnālistikas pamatprincipi?
2. grupa: Kas norāda uz nekvalitatīvu mediju produktu?

Tiek rādīta videolekcija “Rita Ruduša. Žurnālistikas pamatprincipi.”

Iespējamie jautājumi pēc videolekcijas:

Par ko bija lekcija?

Ko jaunu uzzinājāt?

Kas bija īpaši interesants?

Vai Latvijā ir (iespējami) nekvalitatīvi mediji/nekvalitatīva žurnālistika? Pamatojiet atbildi!

Kā pārbaudīt medijus?

Situāciju analīze

1.piemērs. Neprecīzs vārds

Lielbritānijas kanāls “Sky News” uzaicināja Igaunijas bijušo Valsts prezidentu Tomasu Hendriku Ilvesu (*Toomas Hendrik Ilves*) sniegt interviju tiešraidē. Taču raidījuma vadītājs bija neprecīzs, nosaucot viņa vārdu. Skatītāji redzēja Igaunijas prezidenta reakciju.

Jautājumi pirms video noskatīšanās:

Kā, jūsuprāt, šis piemērs ir saistīts ar nodarbības tēmu?

Nosauciet citus sev zināmos piemērus!

Saite: <https://www.youtube.com/watch?v=0359AK3yP2E>

Iespējamie jautājumi diskusijai:

Kur redzējāt/dzirdējāt kļūdu labojumus?

Kāpēc ir svarīgi jebkuram cilvēkam, arī žurnālistam, atzīt savas kļūdas?

2. piemērs. Konflikts un tā puses

Noskatieties sižetu “Birokrātija nogalina mazo uzņēmēju – Rita slēdz savu kafejnīcu Jūrmalā”.

<http://www.lsm.lv/lv/raksts/ekonomika/zinas/birokratija-nogalina-mazo-uznemeju--rita-sledz-savu-kafejnīcu-jurmala.a200704/>

Iespējamie jautājumi diskusijai:

Cik pušu viedoklis ir pausts sižetā? Pamatojiet savu viedokli!

Kā otrs viedoklis tika pieteikts?

Noskatieties arī nākamās dienas sižetu!

<http://www.lsm.lv/lv/raksts/ekonomika/zinas/uznemeja-rita-sadzirdeta-pvd-prasibas-japilda-bet-mazas-firmas-varetu-atbrivot-no-nodokliem.a200877/>

Iespējamie jautājumi tālākai diskusijai:

Vai vairāki viedokļi bija jāpiemin jau pirmajā sižetā? Kāpēc?

Kādi viedokļi tikai pausti otrajā sižetā?

3. piemērs. Skaitļi

Izpētiet attēlu, atrodi CNN (ASV TV kanāls) ēterā pieļauto kļūdu!

<http://www.dailymail.co.uk/news/article-2761778/Something-doesn-t-add-CNN-Reports-110-turnout-Scottish-independence-vote.html>

Uzdevumi darbam klasē vai mājās

1. uzdevums

Izvēlieties kādu rakstu vai sižetu par bruņotu konfliktu kādā valstī! Izpētiet, kā tiek saukti konflikta dalībnieki! Vai rakstā izmantotajos vārdos ir attieksmi veidojošs elements? Pamatojiet atbildi!

2. uzdevums

Izvērtējiet ar Baltijas valstīm saistīto ziņu, kas izraisīja publikācijas un atvairošanos medijos:

Artis Pabriks Verified account @Pabriks

UN officially changes Status of Baltic states from Eastern Europe to Northern Europe. This is where we belong. <http://unstats.un.org/unsd/methods/m49/m49regin.htm> ...

- Retweets **402**
- Likes **394**

10:11 PM - 7 Jan 2017

LNT (Latvija):

<http://skaties.lv/zinas/latvija/sabiedriba/latvija-ir-ziemeleiropa-jaunaja-ano-iedalijuma-mainita-baltijas-valstu-regionala-piederiba/>

ERR (Igaunijas medijs)

“Estonia still Eastern European country, UN statistics classification doesn’t affect political placement”

<http://news.err.ee/v/news/dd6794fb-dda6-440f-8785-0cccb57c6d4c/estonia-still-eastern-european-country-un-statistics-classification-doesnt-affect-political-placement>

Estonian World (Igaunijas medijs)

<http://estonianworld.com/life/un-reclassifies-estonia-northern-european-country/>

Agnia Grigas @AgniaGrigas

The **#UN** has reclassified **#Estonia**, **#Latvia** and **#Lithuania** as Northern European countries:

<http://goo.gl/UKEqKX>

Atgriezeniskā saite: ierakstīt piecus atslēgvārdus par nodarbību un ievietot sociālajos tīklos ar mirkļbirku **#pilnadoma1** vai atsūtīt uz adresi **klase@baltic.media**

Sasniedzamais rezultāts: skolēni zina, ka ir kvalitatīvi un nekvalitatīvi mediji; saprot, ka mediju saturs var tikt apzināti vai neapzināti ietekmēts; atšķir kvalitatīvu un nekvalitatīvu žurnālistiku.

Papildu piemēri

1. "Kasjauns.lv" virsraksts: "Ilgūciemā sadegušā zīdaiņa māte - 19 gadus veca narkomāne ar vēl diviem bērniem". Tekstā: "Kā vēstī portāls Skaties.lv, mirušās meitenītes māte ir iepriekš par laupīšanu sodīta 19 gadus veca sieviete, visticamāk, narkomāne."

<http://www.kasjauns.lv/lv/m/zinas/242088/ilguciema-sadegusa-zidaina-mate---vien-19-gadus-veca-narko-man-ar-vel-diviem-berniem>

2. (RU) LTV7 kļūdījās titros, un Krievijas politiķis Dmitrijs Medvedevs kļuva par Latvijas Valsts prezidentu.

http://rus.tvnet.lv/novosti/za_rubjezhom/166644-mjedvjedjev_na_vrjemja_stal_prjezidjentom_latvii

3. (RU) Safabricētā intervija (samontēja jautājumus no vienas intervijas un atbildes pierakstīja klāt):

<https://meduza.io/shapito/2016/12/19/pervyy-kanal-kazahstana-pokazal-feykovyy-vypusk-poznera-so-svoey-veduschey>

4. (EN) ASV telekompānijas ABC žurnālisti pieķerti neētiskā rīcībā:

"ABC News staged crime-scene shot, photograph shows"

<http://money.cnn.com/2016/11/04/media/abc-news-stage-live-shot/index.html?sr=fbcnni110416abc-news-stage-live-shot0815PMStoryLink&linkId=30720993>

5. (RU) Falsifikācija Krievijas Pirmajā kanālā. Pirmais sižets:

<https://www.youtube.com/watch?v=kgfkWExDrUQ>

Kanāla "Doždj" izmeklēšana: <https://www.youtube.com/watch?v=xM-2AHlcvXE>

Pirmā kanāla reakcija pēc preses konferences, kuras laikā Krievijas prezidentam Vladimiram Putinam tika uzdots jautājums par to, kāpēc ziņa netika atsaukta:

<https://www.youtube.com/watch?v=luEQQVY5fCA>

Krievijas žurnālista Leonīda Parfjonova viedoklis par Pirmā kanāla sižetu TV kanālā "Doždj":

https://www.youtube.com/watch?v=YDOQxJ_RmqY

Papildu avoti un literatūra

(EN) The Guardian (Lielbritānijas medijs) par BBC cīņu ar viltus ziņām (fake news):

<https://www.theguardian.com/media/2017/jan/12/bbc-sets-up-team-to-debunk-fake-news>

Latvijas Žurnālistu asociācijas Ētikas kodekss: <http://www.latvijaszurnalisti.lv/etikas-kodekss/>

Latvijas Radio Rīcības kodekss:

<http://www.latvijasradio.lsm.lv/lv/par-mums/ricibas-kodekss/>

LTV Rīcības un ētikas kodekss:

<https://ltv.lsm.lv/public/assets/userfiles/dokumenti/nolikumi/R%C4%ABc%C4%ABas%20kodekss.pdf>

(EN) Raksts par žurnālistikas pamatprincipiem:

<http://mediashift.org/2010/02/what-are-the-universal-principles-that-guide-journalism032/>

(EN) Raksts par to, kā mediji ietekmē bērnus:

http://eprints.lse.ac.uk/48953/1/_lse.ac.uk_storage_LIBRARY_Secondary_libfile_shared_repository_Content_Livingstone,%20S_Children's%20media_Livingstone_Children's%20media_2014.pdf

Nodarbību sagatavoja

Dr.soc.comm Solvita Denisa-Liepniece